

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 89/2023-51

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej spoločnosťou Mgr. Martin Berec, advokát s. r. o., Miletičova 21, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Martin Berec, proti postupu Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 323/2014 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 323/2014 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Bratislava V **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 323/2014 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **3 000 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Bratislava V **p o v i n n ý** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava V **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy právneho zastúpenia **493,10 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. decembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 323/2014 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie 20 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že napadnuté konanie, ktorého predmetom je určenie otcovstva a úprava práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu, začalo 7. júla 2014. Sťažovateľka uvádza, že samotný prvý procesný úkon okresného súdu – uznesenie č. k. 12 C 322/2014-17 z 3. februára 2015, ktorým bol maloletej ustanovený opatrovník, trval neprimerane dlhú dobu, pričom nešlo o zložitý úkon, ktorý by si vyžadoval rozsiahle právne posúdenie.

3. Dňa 2. marca 2015 bol v konaní uznesením ustanovený prekladateľ, ktorý vyhotovil preklady všetkých potrebných dokumentov. Následne okresný súd požiadal Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej aj „ministerstvo spravodlivosti“) o poskytnutie informácie týkajúcich sa doručovania do Turecka, na ktoré ministerstvo spravodlivosti odpovedalo v lehote 17 dní odo dňa doručenia.

4. Dňa 2. júna 2015 sťažovateľka opakovane oznámila okresnému súdu adresu domnelého otca na doručovanie písomností, ktoré mu ani rok po začatí konania neboli doručené. Sťažovateľka doručila okresnému súdu aj návrh na odstránenie prieťahov v konaní a žiadosť o promptné konanie vo veci, keďže ide o konanie vo veciach maloletých.

5. Dňa 21. októbra 2015 dal okresný súd pokyn na doručovanie písomností odporcovi podľa Haagskeho dohovoru.

6. Dňa 15. júna 2017 doručila sťažovateľka okresnému súdu návrh na doplnenie dokazovania a žiadosť o nariadenie termínu pojednávania.

7. Pojednávanie 23. novembra 2017 bolo odročené na neurčito s tým, že v prípade ak sa odporca nedostaví na pojednávanie, bude mu určený náhradný termín pojednávania a ďalšie procesné úkony spojené s jeho výsluchom budú realizované v Turecku spoločne so zabezpečením vzoriek na analýzu DNA.

8. Okresný súd nariadil ďalší termín pojednávania na 5. december 2017. Keďže sťažovateľka mala vedomosť, že sa odporca v termíne pojednávania nachádza mimo Slovenskej republiky, ospravedlnila svoju neúčast' na pojednávaní a dala súhlas s vedením pojednávania v jej neprítomnosti. Okresný súd na tomto pojednávaní vydal uznesenie o odročení pojednávania na neurčito s tým, že procesné úkony s odporcom vykoná v Turecku.

9. Dňa 26. júla 2018 okresný súd uznesením nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru genetiky, odvetvia analýzy DNA a ustanovil znalca. Sťažovateľka namieta, že porušiteľ nemal žiadne relevantné prekážky v ustanovení znalca a neboli tu ani iné skutočnosti, ktoré by ovplyvňovali dĺžku nariadenia znaleckého dokazovania v trvaní štyroch rokov.

10. Sťažovateľka poukazuje na to, že okresný súd od 26. júla 2018 do konca roku 2022 vykonával znalecké dokazovanie prostredníctvom dožiadania tureckých justičných orgánov a ministerstva spravodlivosti. Porušiteľ doručoval písomnosti prostredníctvom Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky a Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky v spolupráci s inými tureckými justičnými orgánmi, pričom mal podľa sťažovateľky využiť možnosť doručovania písomností podľa Haagskeho dohovoru o doručovaní súdnych a mimosúdnych písomností v cudzine v občianskych a obchodných veciach. Sťažovateľka je toho názoru, že uvedeným postupom došlo k priet'ahom v napadnutom konaní.

11. Sťažovateľka uvádza, že ku dňu podania ústavnej sťažnosti je vo veci vypracovaný znalecký posudok, ktorý je preložený do tureckého jazyka, riadne doručený odporcovi, čím znalecké dokazovanie považuje za skončené a porušiteľovi podľa nej nebráni žiadna skutočnosť v nariadení pojednávania a následnom rozhodnutí vo veci samej. V takýchto citlivých rodinnoprávných veciach, a to najmä v určení otcovstva k maloletej a úprave práv a povinností rodičov k maloletej, má súd podľa sťažovateľky povinnosť rozhodovať prednostne bez zbytočných priet'ahov s prihliadnutím na primeranosť lehoty na rozhodovanie.

12. Sťažovateľka podala predsedovi okresného súdu 9. augusta 2022 a 5. decembra 2022 sťažnosť na neprimeranú dĺžku konania, nevykonávanie procesných úkonov zo strany sudcu a navrhla, aby predseda súdu vykonal a zabezpečil nápravu. Predseda okresného súdu oznámil, že priet'ahy v napadnutom konaní nezistil, pričom podľa jeho názoru sudca vykonáva všetky potrebné úkony smerujúce k rozhodnutiu vo veci.

13. Z vyžiadaného spisového materiálu okresného súdu ústavný súd zistil, že 15. decembra 2022 došlo v napadnutom konaní k zmene zákonného sudcu, ktorý dal 2. januára 2023 pokyn na zrušenie nariadeného termínu pojednávania a súčasne predvolanie na nový termín pojednávania 23. marca 2023. Uzneseniami z 5. januára 2023 a zo 16. januára 2023 priznal okresný súd odmenu prekladateľovi. Uznesením zo 16. januára 2023 ustanovil v napadnutom konaní tlmočníčku a zároveň dal pokyn na doručovanie písomnosti odporcovi podľa Haagskeho dohovoru.

14. Na pojednávaní 23. marca 2023 okresný súd vec prejednal a vydal čiastočný rozsudok, ktorým určil otcovstvo k maloletemu dieťaťu a zveril maloletú do osobnej starostlivosti matky. Okresný súd rozhodol, že matka bude spravovať majetok maloletej a zastupovať ju.

15. Pojednávanie bolo na účel doplnenia dokazovania pre účely konečného rozhodnutia odročené na 22. jún 2023.

16. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 89/2023 zo 16. februára 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II. Argumentácia sťažovateľky

17. Sťažovateľka zastáva názor, že posudzovaná vec nie je právne ani skutkovo náročná a aj napriek tomu spor trvá neúmerne dlhý čas. Okresný súd mal podľa sťažovateľky medzi jednotlivými procesnými úkonmi bezdôvodne neprímerane dlhé prestávky, ktoré v niektorých prípadoch trvali aj viac ako rok.

18. Požadované finančné zadosťučinenie odôvodňuje sťažovateľka tým, že maloletá, ako aj sťažovateľka sú už takmer osem rokov uvedené do právnej neistoty, ktorá mala byť rozsudkom porušiteľa napravená, zdĺhavosťou a spôsobenými prieťahmi v konaní, pri vybavovaní a rozhodovaní o bežnej rodinnoprávnej veci, ktorá za štandardných okolností nevykazuje známky zvýšenej náročnosti.

19. Dlhotrvajúce konanie prebiehajúce na okresnom súde pri zjavne jednoduchej veci prehlbuje podľa sťažovateľky stav právnej neistoty, a tým porušuje aj čl. 48 ods. 2 ústavy.

III. Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

20. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti predovšetkým zdôraznil, že na dĺžku predmetného konania, ktorá sa zo všeobecného hľadiska javí ako neprímeraná, má zásadný vplyv skutočnosť, že *„ide o konanie s medzinárodným prvkom, čomu zodpovedá technická i časová náročnosť vykonaného dokazovania“*.

21. Okresný súd zastáva názor, že v predmetnom konaní v zásade okrem kratších období nečinnosti vyplývajúcich z objektívnej zaťaženia konajúcich sudcov postupoval s osobitnou starostlivosťou. Predmetný spor mal však vzhľadom na vykonané znalecké dokazovanie s odobratím potrebných vzoriek v cudzine svoje zásadné špecifiká, ktoré determinovali postup súdu a z toho plynúci časový aspekt, keď bolo možné vo veci meritórne rozhodnúť. Ide teda v konkrétnosti o vec náročnú na rozhodnutie.

22. Predsedníčka okresného súdu poukázala na to, že po využití práva sťažovateľky obrátiť sa na predsedu súdu so sťažnosťou na prieťahy v konaní, súd vo veci konal bez prieťahov a na najbližšom uskutočnenom pojednávaní vo veci samej rozhodol čiastočným rozsudkom. Je teda podľa nej zrejmé, že ako predsedníčka súdu objektívne využila reálnu možnosť uskutočniť nápravu prijatím účinných opatrení na odstránenie prípadného stavu právnej neistoty sťažovateľky.

23. Okolnosti, ktoré objektívne ovplyvňujú dĺžku konania na strane súdu a postup súdu, boli podľa predsedníčky okresného súdu primárne stav a zaťaženosť súdnych oddelení konajúcich sudcov, keď k zmenám zákonných sudcov došlo jednak v dôsledku personálneho odlivu a jednak aj s cieľom odstrániť výraznú nerovnomernú zaťaženosť.

24. Okresný súd v okolnostiach posudzovanej veci považuje výšku sťažovateľkou požadovaného finančného zadosťučinenia za neprimeranú a neopodstatnenú.

III.2. Replika sťažovateľky:

25. Sťažovateľka v replike v súvislosti s argumentáciou okresného súdu týkajúcou sa znaleckého dokazovania uvádza, že okresný súd „znáša zodpovednosť nielen za vlastné konanie, ale aj za činnosť ďalších osôb vstupujúcich do konania v oficiálnom postavení - znalec, prekladateľ, tlmočník“. Aj v predmetnej veci preto podľa jej názoru má znášať zodpovednosť za nesprávnu činnosť znalca, ako aj podstatný vplyv znaleckého dokazovania na dĺžku konania výlučne okresný súd.

26. Sťažovateľka uvádza, že výlučne okresný súd je zodpovedný za organizáciu práce, pričom nie je možné túto zodpovednosť prenášať na sťažovateľku a z toho dôvodu obranu okresného súdu vo vzťahu k personálnej poddimenzovanosti okresného súdu považuje za irelevantnú.

27. Sťažovateľka zdôrazňuje, že z hľadiska predmetu konania ide o vec osobného stavu, ktorej je potrebné prikladať mimoriadny význam aj z hľadiska zabezpečenia základných životných potrieb a sociálneho štandardu maloletého dieťaťa. Konanie o určenie otcovstva si vo všeobecnosti vyžaduje postup všeobecného súdu s osobitnou starostlivosťou, a preto ani skutková zložitnosť nemôže zbaviť porušiteľa zodpovednosti za to, že nepadnuté konanie nebolo a nie je ani po viac ako deviatich rokoch jeho trvania právoplatne skončené.

28. Podľa názoru sťažovateľky z predloženého prehľadu vykonaných úkonov vyplýva, že postup okresného súdu v prevažnej časti charakterizuje nečinnosť a v podstatnej miere neefektívnosť. Na uvedenom konštatovaní nemôže nič meniť ani skutočnosť, že vzhľadom na cudzí prvok bolo potrebné realizovať veľké množstvo prekladov, ako aj doručovania do zahraničia.

29. Primeranosť finančného zadosťučinenia v sume 20 000 eur odôvodňuje sťažovateľka tým, že ide o konanie týkajúce sa osobného stavu, ako aj tým, že domnelý otec neprispieva na výživu, ako aj úhradu iných nákladov maloletej deviaty rok odo dňa podania návrhu na určenie otcovstva a návrhu na určenie výživného, pričom celá osobná starostlivosť, ako aj úhrada výdavkov na výživu maloletej je výlučne na nej.

IV. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

30. Sťažovateľka podstatnou časťou argumentácie tvrdí, že zo strany okresného súdu konajúceho v jej veci došlo k vzniku zbytočných prietáhov.

31. Predmetom konania pred ústavným súdom je preto posúdenie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

32. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

33. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

34. K vzniku zbytočných prietáhov v konaní pred všeobecným súdom môže pritom dôjsť nielen jeho nečinnosťou, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou (m. m. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

35. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

36. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, napadnuté konanie sa vedie vo veci určenia otcovstva a úpravy práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu, t. j. ide o prednostnú vec s cudzím prvkom, kde sa predpokladá osobitná pozornosť venovaná efektívnemu a rýchlemu postupu súdu. Tento typ konania tvorí štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov, a preto z právneho hľadiska napadnuté konanie nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti. Pokiaľ ide o faktickú zložitosť konania, ústavný súd prihliadol pri posudzovaní veci na tú skutočnosť, že v napadnutom konaní bolo pre rozhodnutie o merite veci nevyhnutné vykonať znalecké dokazovanie znalcom z odboru genetiky. Rovnako ústavný súd zohľadnil aj to, že muž, ktorého otcovstvo malo byť určené, je cudzí štátny príslušník žijúci v cudzine a neovláda slovenský jazyk, preto všetky písomnosti bolo potrebné preložiť do/z tureckého jazyka a okresný súd musel v súvislosti so zabezpečením genetického materiálu vypracovať dožiadanie o spoluprácu s príslušnými tureckými orgánmi. Ústavný súd hodnotí, že uvedené faktory čiastočne prispeli k predĺženiu celkovej dĺžky konania okresného súdu.

37. Ústavný súd pri posudzovaní prvého kritéria osobitne zohľadnil predmet konania, ktorý má vzhľadom na svoju povahu pre sťažovateľku mimoriadny význam, keďže výsledok napadnutého konania okresného súdu podstatne ovplyvní výkon jej rodičovských práv a povinností.

38. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Po preskúmaní príslušného spisového materiálu ústavný súd zistil, že sťažovateľka svojím správaním v napadnutom konaní neovplyvnila nežiaducim spôsobom jeho dĺžku.

39. Tretím hodnotiacim kritériom je postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd z predloženého spisu okresného súdu zistil, že napadnuté konanie začalo 7. júla 2014. Okresný súd ostal viac ako rok nečinný v období po októbri 2015, keď dal pokyn na doručovanie písomnosti odporcovi podľa Haagskeho dohovoru. Uskutočnil vo veci pojednávanie a 26. júla 2018 nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru genetiky, pričom 3. januára 2020 znalec požiadal o zrušenie svojho ustanovenia z dôvodu ukončenia znaleckej činnosti. Dňa 7. apríla 2020 nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru genetiky novým znalcom.

40. Okresný súd vo veci vydal 23. marca 2023 čiastočný rozsudok, ktorým určil otcovstvo k maloletému dieťaťu a zveril maloletú do osobnej starostlivosti matky. Rozhodol, že matka bude spravovať majetok maloletej a zastupovať ju. Ku dňu prerokovania ústavnej sťažnosti čiastočný rozsudok okresného súdu nenadobudol právoplatnosť a o časti predmetu konania nebolo meritórne rozhodnuté.

41. Ústavný súd konštatuje, že už zo samotnej dĺžky napadnutého konania (takmer 9 rokov) vyplýva, že okresný súd nekonal vo veci plynulo a efektívne. Napriek tomu, že ide o vec s cudzím prvkom s potrebou uskutočniť znalecké dokazovanie, dĺžka konania je sama osebe vzhľadom

na dotknuté záujmy maloletého dieťaťa neprimeraná. Okresný súd ostal v prvej fáze konania v súvislosti s doručovaním písomností do cudziny vyše roka nečinný. K predĺženiu konania prispel i neefektívny postup okresného súdu v súvislosti s nariadením znaleckého dokazovania, keď z dôvodu ukončenia znaleckej činnosti pôvodného znalca (ešte pre vykonaním dožiadania do cudziny o zabezpečenie vzorky DNA) bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie novým znalcom. O nesústredenom postupe okresného súdu v napadnutom konaní svedčí i opakované vydávanie opravných uznesení (uznesenie z 18. októbra 2018 a zo 7. marca 2019).

42. Vychádzajúc z už opísaného priebehu napadnutého konania, ústavný súd konštatuje, že pod mimoriadnou starostlivosťou, ktorú má súd venovať konaniu vo veci určenia otcovstva a úpravy práv a povinností k maloletému dieťaťu, nemožno rozumieť už takmer 9 rokov (v čase rozhodovania ústavného súdu, pozn.) trvajúce konanie. V súvislosti s uvedeným je potrebné uznať, že k predĺženiu napadnutého konania prispela faktická zložitosť veci, napriek tomu je však zrejmé, že postup okresného súdu v napadnutom konaní nemožno považovať za optimálny a efektívny, smerujúci sústredene k urýchlenému odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľky.

43. Ústavný súd v súvislosti s argumentáciou okresného súdu uplatnenou vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti stabilne pripomína, že personálne obsadenie súdu, jeho organizácia, vysoký počet vecí v príslušnom oddelení, ako i optimalizácia súdnictva teda nie sú dôvodmi, pre ktoré by malo byť ospravedlnené, tolerované a ústavne udržateľné porušovanie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd nad rámec poznamenáva, že je táto okolnosť z individuálneho hľadiska, teda z hľadiska osoby zákonného sudcu pochopiteľne ospravedlniteľná, avšak z hľadiska celkovej zodpovednosti okresného súdu za plynulosť konania vo veci účastníkov ju zohľadniť nemožno.

44. Ústavný súd preto s prihliadnutím na doterajšiu dĺžku napadnutého konania (takmer 9 rokov), zdĺhavý a nesústredený postup okresného súdu dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom. Na tomto základe rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku rozhodnutia).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

45. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

46. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa, svojou nečinnosťou vo veci konal.

47. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných prietahov, pretože ku dňu prerokovania ústavnej sťažnosti nebolo merite veci právoplatne rozhodnuté (bod 2 výroku rozhodnutia).

48. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

49. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

50. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

51. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie 20 000 eur s odôvodnením, že napadnuté konanie sa týka osobného stavu maloletého dieťaťa, pričom domnelý otec neprispieva na výživu ani na úhradu iných nákladov maloletej deviaty rok odo dňa podania návrhu na určenie otcovstva a návrhu na určenie výživného a celá osobná starostlivosť, ako aj úhrada výdavkov na výživu maloletej je výlučne na nej.

52. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

53. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie. Pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy všetky okolnosti danej veci, predovšetkým celkovú dĺžku napadnutého konania, nesústreďený a neefektívny postup okresného súdu, berúc do úvahy i predmet a charakter napadnutého konania. Zároveň však pri rozhodovaní o výške priznaného primeraného finančného zadosťučinenia prihliadol na faktickú zložitosť veci spočívajúcu v tom, že ide o konanie s medzinárodným prvkom a s potrebou vykonať znalecké dokazovanie. Po zohľadnení týchto okolností, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval za primerané priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie 3 000 eur podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku rozhodnutia).

54. Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť

sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

VI. Trovy konania

55. Sťažovateľka si uplatnila náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré jej vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním právnu zástupkyňou.

56. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Za prvé dva úkony právnej služby, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania a podanie ústavnej sťažnosti, vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2021, ktorá bola 1163 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2022. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2022 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 193,83 eur. Takto stanovená odmena predstavuje pri dvoch úkonoch 387,66 eur, s režijným paušálom 2 x 11,63 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) spolu 410,92 eur. Pokiaľ ide o ďalší úkon právnej služby - repliku sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že neobsahuje nové, resp. ústavnoprávne relevantné skutočnosti, ktoré mu nie sú známe, preto odmenu za uvedený úkon nepriznal. Keďže právna zástupkyňa sťažovateľky je platiteľkou dane z pridanej hodnoty, uvedená celá suma bola zvýšená o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Ústavný súd teda priznal úspešnej sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia v sume 493,10 eur (bod 4 výroku rozhodnutia).

57. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2023

Ľuboš Szigeti
predseda senátu